

С а д р ж а ј:

Новица Савић – [Кад онај тамо умре](#) – драма у два дела

... Новица Савић је писац који је спреман да пређе преко магичне црте свакидашњице, откривајући нам неки нови непознати свет. Тај нови свет ступа на позорницу са драмом Кад онај тамо умре. Наслов садржи у себи тајну, загонетку, основ каузалности “кад”. Пред нама се открива свет ликова лишених осећања: три сина, сестра, мајка и умирући отац. Изузетак у карактерном смислу, представља болничарка. Задати карактери намећу чврсту драматургију; јединство простора, времена и агоније. Ређају се слике карамазовске борбе деце, спремних на све, да би се ослободили доминантног оца. Наравно, за разлику од Браће Карамазова, Достојевског, која сагоревају у борби ослобађања од утицаја унутрашњих, духовних и чулних сила свога предоминантног оца, српски “Карамазови” се сатиру између себе у агону за материјално ослобађање од очеве чврсте руке у којој је кључ породичне касе. Ослобађање од очевог ауторитета сажето је у једној јединој вредности – новац.

Прочитајмо поново неке од исказа јунака драме:

ИГОР: Ово је била права кућа љубави! Ал пуна мржње!

ДАМЈАН: Није нам непријатељ,... али нам је отац, а то је исто!

КУБИЦА: Нисам знала да једној мајци рожена деца могу толико да се згаде.

Као повлашћени посматрачи присуствујемо једном дану из живота српских “Карамазова”, када се само нама открива ужасна истина да очево лоше мишљење о својој деци никада не може бити тако лоше као што су та деца заиста лоша. Слика те страшне гротеске

уоквирена је црним флором потпуног одсуства мајчинске љубави... [>>> види поговор](#)

Љубинка Стојановић – [Голубарник](#)

За разлику од ликова драме Кад онај тамо умре који су лишени емоција, драма Голубарник одликује се сензуалношћу као стилем, готово у филозофском смислу речи. Сензуализам је учење које порекло целокупног сазнања изводи из чулних доживљаја, а сву спознају своди на чулно опажање, инстинкте и осете. По драмској снази карактеристична је осма, претпоследња сцена драме у којој брат и сестра, Жељко и Снежана, малодобне избеглице из... коначно срећу своју Тетку Бранку, радују се, а затим сазнају, најпре, да тетка не може да их прими код себе у стан и да морају остати у дому за незбринуте... Прожете осећањем издаје и напуштености, готово одмах, бива им саопштена и сурова истина да су им родитељи побијени... Да би се разумело како је све то стало у непуне три стране дијалога потребно је цитирати оно најважније, оно по чему се Љубинка Стојановић разликује од осталих драмских писаца, а то је – вештина употребе драмске тишине. Како драмску паузу, ту кључну димензију напетости илустровати у поговору? Она се једино може проживети кроз пажљиво читање драме. Голубарник је реалистичка драма са професионално, занатски и уметнички обрађеном темом у којој се огледа, као на длану, трагичност времена у коме се распадају све моралне и традиционалне вредности живљења. Из сваке изговорене реплике или драмске тишине избија стрепња, немир, бес, резигнација, страх и немоћ пред новим, али и нада у моћ опстанка... [>>> види поговор](#)

Весна Јанковић – [Мало више око Мике](#)

Још један поглед кроз кључаоницу и ево нас у једном грађанском салону Београда, пре тридесетак година. Тачније, посматрамо пародију на грађанске драме, Мало више око Мике, из пера драмске списатељице Весне Јанковић. Ова комедија је победила 1973. на конкурс за савремени текст у оквиру фестивала "Дани комедије" у Јагодини. Зашто то помињем? Зато што сви знамо Весну као врсног писца урбаних драма Мравињака и Солитера, за које је Борислав Михајловић Михиз говорио да се могу дефинисати само уз помоћ прве реченице Толстојевог романа Ана Карењина, само са нешто помереним смислом: "Све грађанске породице споља личе једна на другу, свака је, изнутра, несрећна на свој начин". И, ево, сада откривамо да је озбиљним урбаним драмама претходила и једна пародија на грађанске драме.

Мало више око Мике је пародија, која у занатском смислу представља спој Уображеног болесника, Покондирене тикве и Ожалошћене породице. Као и у својим каснијим драмским комадима, Весна Јанковић се највише бави еротиком својих суграђана, али на подсмешљив начин. Она познаје тај свет, уме да нам га прикаже као карикатуру реалног; пародира еротске потребе својих јунака и кроз, наизглед тривијалан заплет говори о нечему много важнијем, о подељеном Београду на старе Београђане и дођоше. Објекти њеног подсмеха су подједнако грађани са педигреом као и провинцијски песници орканске речитости, алкохолизма, и титанске мужевности у походу на град и "грађанке"... [>>> види поговор](#)

др Рашко В. Јовановић – [Бранислав Ђ. Нушић](#)

...Када се неко ко је врстан зналац Нушића ухвати посла писања документарне радио драме о другом писцу онда је то промишљајући и дозлабога пипав посао. Сам Нушић, потпуно у складу са својим мишљењем да су биографије, аутобиографије, мемоари, све, само не искреност, написао је своју Аутобиографију као пародију на таква писанија. На тај начин сваки писац Нушићевог животописа доводи себе у ситуацију да се пореди са самим Нушићем.

Рашко В. Јовановић је избегао ову замку на најједноставнији начин, потпуно је заобишао Аутобиографију и ослонио се искључиво на писану документацију.

И поред тога, одгонетање тајне Нушић је веома приметан посао. Сам Нуша се трудио да иза све те духовитости сакрије своју приватност; врхунац представља избор облика породичног надгробног споменика; и да није његових "Конзулских писама", приповедака, записа "1915" и судских списа, тешко да бисмо могли да назремо праву природу и озбиљност Бранислава Нушића. Све те тешкоће успео је да надвлада Рашко В. Јовановић створивши за пример добро скројену документарну радиофонску драму, вешто комбинујући документе и одломке из Нушићевих комада...

[>>> види поговор](#)

Миладин Шеварлић – [Косово](#)

Пре нешто више од 600. година збивају се догађаји које пратимо кроз кључаоницу, то јест пишчеву имагинацију, Косово, Миладина Шеварлића.

За српску драмску књижевност се може рећи да, ево, већ више од 250 година истрајава у једном жанру – историјска драма. Њихова главна одлика су континуитет и квантитет (ако кажемо да је написано преко хиљаду, нећемо погрешити), нажалост треће “К” (квалитет) се негде загубило, не рачунајући повремени узлете до просечности: Л. Костић, Ј. С. Поповић, С. Стефановић, Ђ. Јакшић, М. Бојић. Најчешће се писало о Косову, Душановом царству и Карађорђу.

Држећи се Аристотеловог мудрог савета, “... није песников задатак да излаже оно што се истински догодило, него оно што се могло, и што је могуће по законима вероватноће или нужности...”

Зато и јесте песништво више филозофска и озбиљнија ствар него ли историографија, јер песништво приказује више оно што је опште, а историографија оно што је појединачно,” Миладин Шеварлић гради псеудоисторијску драму о ономе што називамо збирним именом Косово. Све је у њему, и распад српске средњовековне државе, и издаја, и пораз српства. Читамо и видимо како се пред нама одиграва представа коју Лазар, потпуно несвестан стварности и историјског тренутка у којем се налази, организује сам за себе и своје поданике стварајући привид моћи Србије и њене политике – спаситељице хришћанства. Њен аутор, уградивши критичку методу иронијске дистанце, мајсторски проблематизује тему настојећи да релативизује извесне духовне и друштвене константе српске историјске судбине, дистанцирајући се од надуване националне митологије и романтике... [>>> види поговор](#)

др Едуард Дајч - [Тројанска трилогија 1. ХРИСЕИДА ИЛИ ФАРАОНСКЕ МАЧКЕ 2. БРИСЕИДА ИЛИ ФАРАОНСКИ ПСИ 3. ПОНТИКОДЕМОН ИЛИ АНТРОПОМИОМАХИЈА](#)

Пре више хиљада година одиграла се трагедија опсаде Троје. О томе знамо готово све захваљујући Хомеру. Илијада је, по ко зна који пут, послужила као полазиште за псеудоисторијску драму. “Да ли ће писац безрезервно подлећи истини датој у предању

(усменом или писменом) или легенди, или ће покушати да изнова протумачи легендарну представу историје која постоји у свести његове публике, не зависи само од његовог личног виђења историје или жеља. Уколико хоће да привуче гледаоце и своје дело учини популарним у времену у коме ствара, он мора, више него писац трагедије или других драмских врста, да обрати пажњу на расположење своје публике. Он мора бити свестан да у развоју сваке националне драме, па и драме у ширим оквирима, постоје периоди који су нарочито погодни или непогодни за један или други тип историјске драме коме се у свом ставу према легендарној истини може приклонити”. Ниједан од ових постулата није био обавезујући за писца Тројанске трилогије. Он је кренуо сасвим другим путем. За зналце хеленских легенди биће то духовита игра пуна досетки и промене правила. Биће то ново ишчитавање Илијаде на Аристофански начин. Оно чега се Аристофан плашио због осуде жреца и губитка грађанских права (што не значи да није жарко и желео), не либи се Едурад Дајч. Већ у првом делу Тројанске трилогије, “Хрисеида или фараонске мачке” један од јунака драме, Дугонг – арбитар елеганције и редитељ, на најславнијим стиховима хеленског епа, подучава нас основама драмске уметности... [>>> види поговор](#)

др Едурад Дајч - [Поговор](#)

-- о о О о о --

Едиција Савремена српска драма КЊИГА 15

Издавачи: УДРУЖЕЊЕ ДРАМСКИХ ПИСАЦА СРБИЈЕ, 11000 Београд, Господар
Јевремова 19 ; ПОЗОРИШТЕ “МОДЕРНА ГАРАЖА”, Мајке Јевросиме 30 и Културно
просветна заједница Београда, Змај Јовина 4

www.drama.org.rs

udraps@gmail.com

За издаваче: Миодраг Ђукић, Братислав Петковић и Живорад Ајдачић

Одговорни уредник, Миодраг Ђукић

Главни уредник, Момчило Ковачевић

Извршни уредник, Биљана Остојић

Редакција: Миладин Шеварлић, Драган Томић, Владимир Ђурић Ђура, Снежана
Кутрички, др Едуард Дајч

Коректура - Момчило Ковачевић

Ликовно и техничко решење, Ново Чогурић

Технички уредник, Небојша Кузмановић